

משפט וושלום בו מלוו

2012 יולי 2012

'ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח

בפני כב' השופט הישאם אבו שחאדה

בעניין: מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז מרכז המאשימה

על ידי עו"ד רועי לוס

נגד

1.חסן זיתון

2.יאסר זיתון – הובא על ידי שב"ס

הנאשמים ע"י בא כוחם עוה"ד אורי בן נתן

גזר דין

עובדות כתב האישום המתוקן

- ביום 16.4.2012 הנאשמים הודו בכתב אישום מתוקן וכל אחד מהם הורשע בביצוע עבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית לפי סעיפים 7(א) ו- 7(ג) לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש] התשלייג 1973 . לא הייתה הסכמה בין הצדדים לעניין העונש. לפי עובדות כתב האישום המתוקן הנאשמים מתגוררים בבית בן שתי קומות בשכונת פרדס שניר בלוד (להלן הבית). שני הנאשמים הם אחים ובקומה הראשונה מתגורר נאשם 2 (להלן יאסר)
 ובקומה השנייה, אשר לה כניסה נפרדת, מתגורר הנאשם 1 (להלן חסן).
- 2. ביום 16.12.2010 החזיק חסן בביתו שבקומה השנייה, עבור עצמו ועבור אחרים, סמים מסוכנים, שלא לצריכה עצמית, שלא כדין וללא היתר, על פי הפירוט כדלקמן :
- א. סם מסוכן מסוג הרואין המחולק ל- 65 אריזות פלסטיק סגורות, במשקל כולל של 65 גרם נטו, אותו הסליק חסן בפח האשפה בשירותים בביתו

עציר) ואח׳ פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ׳ זיתון(עציר) ואח׳ 2012 מדינת ישראל נ׳ זיתון

- ב. סם מסוכן מסוג הרואין במשקל כולל של 19.8 גרם, אותו הסליק חסן בשידה הסמוכה לפינת האוכל שבביתו.
- ביום 16.12.2010 החזיק יאסר בביתו שבקומה הראשונה, עבור עצמו ועבור אחרים, סמיםמסוכנים, שלא לצריכה עצמית, שלא כדין וללא היתר, על פי הפירוט כדלקמן :
- א. סם מסוכן מסוג הרואין המחולק ל- 21 אריזות פלסטיק סגורות, במשקל כולל של 17 גרם נטו, אותו הסליק מתחת לאחד הכיורים ;
- ב. סם מסוכן מסוג קוקאין המחולק ל- 11 אריזות פלסטיק סגורות, במשקל כולל של 3 גרם נטו, אותו הסליק מתחת לאחד הכיורים.

תיאור ההליכים בתיק

- כתב האישום המקורי הוגש כנגד שני הנאשמים ביום 13.1.2011, יחד עם בקשה למעצרם עד לתום ההליכים המשפטיים כנגדם. הדיונים נדחו מעת לעת בשל עיכוב בהוצאת תעודת חיסיון מטעם המאשימה וכן עיכוב במסירת מלוא חומר החקירה שביקשו הנאשמים לידיהם, ועקב כך לא ניתן היה לקבוע את התיק להוכחות. סוגיית הארכת מעצרו של חסן מעבר לתשעה חודשים נדונה שלוש פעמים בפני כבוד בית המשפט העליון. בא כוח הנאשמים הגיש את ההחלטות הנ״ל כחלק מטיעוניו לעניין העונש.
- תעודת החיסיון הוצאה במהלך חודש מאי 2011. מענה מפורט לכתב האישום ניתן ביום 10.10.2011 והתיק נקבע להוכחות בפני ליום 14.11.2011. ביום 11.10.2011 כבוד השופטת חיות קבעה ב- בש"פ 7123/11 (ני/2) שיש להאריך את מעצרו של חסן ב- 60 ימים החל מיום 13.10.2011 וכי על בית המשפט השלום השומע את תיק ההוכחות לעשות את כל שלאל ידו על מנת לסיים לשמוע את מלוא הראיות במהלך התקופה שנקבעה. ב- בש"פ 9062/11 (ני/3) כבוד השופטת ארבל האריכה את מעצרו של חסן ב- 45 ימים החל מיום 13.12.11. ב- בש"פ 621/12 כבוד השופט עמית הורה ביום 26.2.2012 על שחרור של חסן בתנאים של מעצר בית מוחלט עם איזוק אלקטרוני.
- 7.12.2011 ביון ב- 7.12.2011 וביום 14.11.2011 בדיון ב- 7.12.2011. בדיון ב- 7.12.2011 הנאשמים העלו טענה לפסלות שופט מאחר ובית המשפט עיין באופן יזום בהחלטת כבוד השופט חיות ב- בשייפ 712.211 ((2). מחד גיסא, בהחלטה ישנה הוראה מפורשת לבית

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

משפט שלום לקבוע מועד הוכחות נוסף ולסיים את שמיעת הראיות בתיק במסגרת הזמן שיוקצב על יד כבוד בית המשפט העליון, דבר שלא הובא לידיעתי על ידי הצדדים. מאידך גיסא, בהחלטה הייתה התייחסות לעברו הפלילי של חסן. טענת הפסלות מבוססת על כך שבעת שבית המשפט עיין בהחלטתה של כבוד השופטת חיות מיוזמתו באמצעות את "נבו", הוא נחשף לעובדה שלחסן יש עבר פלילי ומן הראוי שיפסול את עצמו מלשמוע את התיק. הטענה בדבר פסלות שופט נדחתה על ידי באותו היום. על החלטתי זו הוגש ערעור על ידי חסן לכבוד בית המשפט העליון והערעור נדחה על ידי כבוד הנשיאה השופטת ביניש (ראו: ע"ב 15.12.2011).

.7 במהלך חודש דצמבר 2011 הנאשמים הגישו בקשה למאשימה לקבלת חומר חקירה מסוים שלא הועמד לרשותם לפני כן. הדיון נדחה מעת מעת על מנת לאפשר לצדדים למצות את ההליכים בעניין הבקשה לקבלת חומר החקירה. בסופו של דבר, ביום 16.4.2012 הצדדים הודיעו שהגיעו להסדר טיעון לפיו כתב האישום המקורי יתוקן, על פי הנוסח שהובא בפרק הקודם, הנאשמים יורשעו באמור בו וכי בכל מקרה אין ביניהם הסכמה לגבי העונש שיושת על הנאשמים.

תסקיר שרות המבחן

- ביום 16.4.2012 בא כוח הנאשמים ביקש שיתקבל תסקיר לעניין העונש בעניינו של חסן, שבינתיים כבר שוחרר ממעצרו, וכי הטיעונים לעונש בעניינו של יאסר, שמצוי במעצר, יישמעו ב- 19.6.2012. חרף התנגדות המאשימה, נעתרתי לבקשה לקבלת תסקיר לעונש בעניינו של חסן. הטיעונים לעונש בעניינו של חסן נדחו ליום 19.6.2012 עם הוראה בהתאם לשרות המבחן ובעוד שהטיעונים לעונש בעניינו של יאסר נדחו ליום 19.4.2012. ביום 19.4.2012 יאסר ביקש שיתקבל תסקיר גם בעניינו והמאשימה התנגדה לכך. נעתרתי לבקשתו של יאסר לקבלת תסקיר לעונש גם בעניינו והטיעונים לעונש לגביו נדחו גם הם ל-19.6.2012.
- פיום 6.6.2012 הוגשה בקשה מטעם שרות המבחן לדחיית הדיון בעניינו של חסן לחודש נובמבר 2012 וזאת מחמת עומס במשרדיהם עקב פניות של בתי המשפט להכנת תסקירים בעניינם של נאשמים אחרים ולאור פגרת הקיץ שתבוא בקרוב וחופשת החגים שתבוא לאחריה. הוריתי לצדדים להגיש תגובה לבקשה. בא כוח הנאשמים הודיע שלגבי יאסר הוא מבקש שבכל מקרה יתקיימו הטיעונים לעונש ב- 19.6.2012 בשל היותו נתון במעצר, וכי

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח׳

לגבי חסן הוא מסכים לדחיית הדיון בעניינו לחודש נובמבר 2012. בא כוח המאשימה התנגד לדחייה של שרות המבחן.

- בהחלטתי מיום 12.6.2012 דחיתי את הבקשה של שרות המבחן לדחיית הדיון בעניינו של חסן וקבעתי כי ביום 19.6.2012 יישמעו הטיעונים לעונש בכל מקרה לגבי שני הנאשמים.
 כמו כן, קבעתי שעל שרות המבחן לעשות את כל הנדרש על מנת שיהיה תסקיר בעניינו של יאסר, וכי על שני הנאשמים להיות ערוכים להבאת מלוא ראיותיהם לענין העונש לרבות עדי אופי, ככל שבכוונתם להביא עדים כאלה. בהחלטתי עמדתי בהרחבה על נימוקי שלא לדחות את הדיון. אביא כאן את עיקרי הדברים :
- א. במועד ביצוע העבירה נשוא כתב האישום שבפני חסן היה בן 21 שנים ו- 10 חודשים ויאסר היה בן 21 שנים ו- 22 ימים. במילים אחרות, מדובר בתסקיר רשות לענין העונש ולא בתסקיר חובה, וזאת כפי שהדבר עולה מתוך סעיף 1(1) לאכרזת דרכי ענישה (תסקיר של קצין מבחן) תשכייד 1964.
- ב. בפסיקה קיימות דוגמאות רבות לכך שבעת שהועלו טענות על ידי נאשמים, אשר גילם במועד ביצוע העבירה שבה הורשעו היה מעל 21 שנים, כי נגזר דינם ללא קבלת תסקיר של שרות המבחן, בית המשפט העליון דחה טענות אלה בהסתמך על העובדה שלא מדובר בתסקיר חובה (ע"פ 10194/09 פוטורוצין נ' מדינת ישראל, פורסם ב-"נבו", ניתן ביום 20.7.2010 ; דנ"פ 3568/10 באעור נ' מדינת ישראל, פורסם ב- "נבו", ניתן ביום 13.7.2006 ; ע"פ 2568/10 באעור נ' מדינת ישראל, פורסם ב- "נבו", ניתן ביום 26.10.2010 ;
- ג. בפסיקה נקבע כי באותם מקרים שבהם אין חובה לקבלת תסקיר לפני גזירת הדין, כגון מחמת שהעבירה בוצעה בהיות הנאשם מעל 21 שנים, בית המשפט יכול להסתמך על ראיות אחרות לעניין העונש שהנאשם רשאי להביא ואשר יש בהן בכדי להביא בפני בית המשפט את מלוא התמונה לגבי מצבו של הנאשם והרקע שלו, כגון עדי אופי או כל ראיה אחרת (ע"פ 2583/06 עמר נ' מדינת ישראל, פורסם ב- "נבו", ניתן ביום 4.9.2006 ; ע"פ 10194/09 פוטורוצין נ' מדינת ישראל, פורסם ב- "נבו", ניתן ביום 20.7.2010 .
- ד. לאחר שקבעתי כי הטיעונים לעונש בעניינו של יאסר יישמעו בכל מקרה ב-19.6.2012, בין אם יש תסקיר ובין אם לא, וזאת בשל היותו נתון במעצר, הגעתי

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

למסקנה שמן הראוי שכך יהיה בעניינו של חסן בדרך של קל וחומר. חסן הוא המבוגר מבין השניים וכמות הסמים שאותה החזיק הינה למעלה מארבעה מונים מזו שהחזיק יאסר. לפיכך, קבעתי כי אין מקום לפצל את הדיון בין שני הנאשמים וכי דחייה של הטיעונים לעונש בחמישה חודשים היא דחייה בלתי סבירה בנסיבות העניין.

שרות המבחן אכן הכין תסקיר לעניין העונש בעניינו של יאסר. מתסקיר שרות המבחן עולה כי יאסר שולל רקע של שימוש בסמים ועל כן שולל נזקקות טיפולית במישור זה. כמו כן, ליאסר נגישות לעולם הסמים מסביבתו החברתית והמשפחתית הקרובה. שרות המבחן התרשם כי ליאסר קושי בקבלת קודים חברתיים נורמטיביים וכי העבירה שביצע נתפסת אצלו כדרך לגיטימית לפתרון בעיות קיומיות וכי עולם הסמים תופס מקום מרכזי בחייו ובהרגליו. בסופו של דבר שרות המבחן לא בא בהמלצה בעניינו. הדיון שנקבע ליום 19.6.2012 נדחה לפי בקשת הצדדים ליום 28.6.2012 ובמועד זה הצדדים טענו לעונש.

העבר הפלילי של הנאשמים

- במהלך הטיעונים לעונש המאשימה התייחסה לעבר הפלילי של הנאשמים. לכל אחד מהנאשמים שבפני הרשעה אחת בלבד כלהלן :
- לגבי חסן ת.פ. 158/06 של בית המשפט השלום לנוער ברמלה (ת/14). חסן הורשע בכך שבמהלך יום אחד ביצע חמש עסקאות סמים באופן שבגיר, שזהותו לא ידועה לתביעה, מסר לחסן מנות של סמים והלה העבירם לידי לקוחות שהגיעו למתחם מגורי משפחתו לרכישת סמים. מדובר באותו מתחם מגורים שבו מתגוררת משפחתו המורחבת של חסן ואשר בו בוצעו העבירות נשוא כתב האישום שבפני. בגין שלוש עסקאות חסן הורשע בעבירה של סחר בסם, ובגין שתי העסקאות הנותרות הורשע בעבירה של סיוע לסחר בסם. מדובר בעסקאות של סמים מסוג קוקאין והרואין. במועד ביצוע העבירות חסן היה בן 17 שנים ו- 4 ימים. בית המשפט השלום לנוער התרשם כי חסן נוצל על ידי אדם בגיר, הרשיעו והסתפק בקנס כספי ובעונשי מאסר על תנאי על עבירות סמים. גזר הדין ניתן ביום 7.2.2007. ותוקף המאסרים על תנאי פקע ב- 6.2.2009.
- יאסר ברמלה (ת.2. 263/07). יאסר ב. ב. לגבי לאסר ת.פ. 263/07 של בית המשפט השלום לנוער ברמלה (ת.ס. יאסר ב. ב. הורשע בעבירה של סיוע לסחר בסם, בכך שסייע לאדם אחר למכור סמים מסוג

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

הרואין וקריסטל לשוטרים סמויים שבאו לביים רכישה של סמים מהמקום. כמו בעניינו של חסן, עסקת הסם בוצעה באותו מתחם מגורים שבו מתגוררת משפחתו המורחבת של יאסר ואשר בו בוצעו העבירות נשוא כתב האישום שבפני. במועד ביצוע העבירות יאסר היה בן 17 ו- 9 חודשים. ביום 11.11.2008 יאסר הורשע והוטלו עליו קנס כספי ומאסר על תנאי של 18 חודשים למשך שלוש שנים שלא יעבור עבירה מסוג פשע לפי פקודת הסמים המסוכנים. המאסר על תנאי הינו בר הפעלה בתיק שבפני.

טיעוני הצדדים לעונש

.14

- מטעם הנאשמים העיד עד אופי שהינו קרוב משפחתם בשם סעדי זיתון (להלן **סעדי**) ואשר מתגורר באותו מתחם מגורים שבו מתגוררים הנאשמים. סעדי הבהיר כי לאביהם המנוח של הנאשמים היה עבר פלילי בתחום עבירות הסמים וכי קרובי משפחה נוספים המתגוררים באותו מתחם עוסקים גם הם בסחר בסמים. סעדי תלה את האשם למעורבותם של חסן ויאסר בעבירות נשוא כתב האישום שבפני בסביבה שבה גדלו והרצון להשגת "כסף קל" (פרוטי עמי 100 שי 4).
- בא כוח המאשימה טען שהסביבה העבריינית שבה גדלו הנאשמים איננה יכולה לשמש עילה להקלה בעונשם, אלא דווקא בסיס להחמרה בעונשם על מנת להרתיע אותם ואת סביבתם הקרובה מהמשך פעילותם בתחום עבירות הסמים. יתר על כן, העובדה שבכתב האישום המתוקן נאמר כי כל אחד מהנאשמים החזיק את הסמים ייעבור עצמו ועבור אחריםיי איננה מעלה ואיננה מורידה לעניין אחריותו של כל אחד מהם לגבי מלוא הכמות שמיוחסת לו. כמו כן, עבירות הסמים הינם בגדר רעה חולה שיש למגר בדרך של ענישה משמעותית ומחמירה. במסגרת האירוע נשוא כתב האישום הייתה התארגנות של כוחות משטרה רבים, מיחידות שונות, על מנת לבצע את החיפושים שנעשו במתחם מגוריהם של הנאשמים. במהלך החיפושים נתפסו הסמים שמיוחסים לנאשמים בבתיהם וכן כמויות סם נוספות בתוך מתחם המגורים של משפחתם המורחבת ואשר אינן מיוחסות להם. בא כוח המאשימה הדגיש כי הודייתם של הנאשמים בכתב האישום המתוקן לא יכולה לפעול לטובתם מאחר ועדי התביעה נשמעו עד תום וכן הוגשו בקשות שונות מטעם הנאשמים לקבלת חומר חקירה וכן עתירה לגילוי ראיה. כמובן שכל ההליכים הנ״ל הינם חלק אינטגראלי מזכויותיהם הדיוניות של הנאשמים בהליך הפלילי, אך הליכים אלה יש בהם בכדי לשלול מהנאשמים את אלמנט ההקלה בעונש שניתן לנאשמים בשל הודיה וחסכון בזמן שיפוטי בשלב מוקדם של ההליכים בתיק.

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח׳

בא כוח הנאשמים הדגיש שהדיון בשלב גזירת הדין צריך שיתמקד בעקרון האינדיבידואליות בענישה, היינו להתמקד במעשיהם הקונקרטיים של שני הנאשמים על פי עובדות כתב האישום מתוקן, ואין מקום להחמיר בעונשם בשל הסביבה העבריינית שבה גדלו. נהפוך הוא, בית המשפט צריך לראות את שני הנאשמים, במובן מסוים, כקורבן של הסביבה שבה גדלו. כמו כן, טען כי הנאשמים נשרו מבית הספר בגיל מאוד צעיר וכיום מתקשים בקרוא וכתוב. אביהם סבל מבעיות רפואיות שונות ומצבו הבריאותי הלך והתדרדר לאורך השנים עד לפטירתו ביום 4.4.2012, בהיותו בן 49 שנים (נ/1).

בא כוח הנאשמים הוסיף כי חסן כיום נשוי ואב לשתי ילדות קטנות ויש לתת לו הזדמנות לשקם את חייו. כמו כן, העובדה שכל אחד מהנאשמים החזיק בסמים ייעבור עצמו ועבור אחרים" הינה בבחינת שיקול לקולא וזאת כאשר אנו בוחנים את הסביבה שבה גדלו, לרבות העובדה שלגבי חסן במסגרת הרשעתו הקודמת נקבע במפורש שנוצל על ידי אדם בגיר המתגורר באותם מתחם. לגבי חסן אין מקום להחזירו למאסר לאור העובדה שישב במעצר כ- 15 חודשים לערך. לגבי יאסר יש להסתפק בתקופת המאסר על תנאי שיש לחובתו, וכן יש לקחת בחשבון את תקופת מעצר הבית שבה שהה בגין התיק הנוכחי (כמעט שמונה חודשים). יובהר כי יאסר נעצר בשנית וזאת עד לתום ההליכים המשפטיים כנגדו בשל הפרת תנאי השחרור שנקבעו בעניינו. כל אחד מהנאשמים אמר שברצונו כיום לשקם את חייו והפנה לעובדה שאביו נפטר.

מתחם העונש ההולם בעבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית

שני הנאשמים שבפני הינם אחים שגדלו במסגרת חברתית ומשפחתית דומה ונסיבותיהם האישיות דומות. שניהם בני אותו גיל ונולדו בשנת 1989, עם פער של תשעה חודשים ביניהם. לשניהם הרשעה קודמת בתחום הסמים ובמסגרת התיק הנוכחי לשניהם אין עבירות נלוות לעבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית. כמו כן, שני הנאשמים החזיקו שני סם מאותו סוג, הרואין, שמשקלו עולה על 0.3 גרם, וזאת באותו בנין. הסם שבו החזיקו שני הנאשמים היה מחולק ומוכן להפצה. ההבדל ביניהם, מבחינת עובדות כתב האישום, הוא בכך שחסן החזיק כמות כוללת של 83.8 גרם, ובעוד שיאסר החזיק כמות כוללת של 20 גרם, היינו פחות מרבע מהכמות שאותה החזיק חסן. ליאסר ישנו מאסר על תנאי שהינו בר הפעלה במקרה שבפני ובעוד שלחסן אין מאסר על תנאי, וזאת מאחר ובאופן מקרי המאסר על תנאי שניתן בעניינו במסגרת הרשעתו הקודמת בעבירות סמים הסתיים לפני מועד ביצוע

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח׳

העבירה בתיק שלפני. אם נתעלם לרגע מהמאסר המותנה של יאסר, נשאלה השאלה הכיצד ניתן להבחין בין חסן ליאסר, בשלב גזירת הדין, בהתחשב בכמות שכל אחד מהם החזיק בה?

הנאשמים שבפני הורשעו בעבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית לפי סעיפים 7 (א) ו –
 (ג) לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש] התשל"ג – 1973 (להלן – הפקודה או פקודת הסמים המסוכנים) ואשר מורים כדלקמן :

.7". החזקה ושימוש

- (א) לא יחזיק אדם סם מסוכן ולא ישתמש בו, אלא במידה שהותר הדבר בפקודה זו או בתקנות לפיה, או ברישיון מאת המנהל.
- (ג) העובר על הוראות סעיף זה, דינו מאסר עשרים שנים או קנס פי עשרים וחמישה מן הקנס האמור בסעיף 16(א)(4) לחוק העונשין תשל"ז 1977, ואם החזיק בסם או השתמש בו לצריכתו העצמית בלבד, דינו מאסר שלוש שנים או קנס כאמור בסעיף 16(א)(4) לחוק העונשין התשל"ז 1977."

סעיף 31(3) לפקודה מורה כדלקמן:

"31. חזקות

במשפט נגד אדם על עבירה לפי פקודה זו או תקנות לפיה –

מי שהחזיק סם מסוג המפורט בתוספת השניה בכמות העולה על הכמות המפורטת לצידו - חזקה שהחזיק בסם שלא לצורך צריכתו העצמית ועליו הראיה לסתור"

בתוספת השניה לפקודה נקבעו כמויות שונות לפי סוגי סמים. כך למשל, לגבי סם מסוג קנבוס וגם שרף של קנבוס (חשיש) הכמות היא 15 גרם. לגבי קוקאין והירואין הכמות היא 0.3 גרם ולגבי לסייד הכמות היא 3 יחידות. הגישה הקלאסית בענישתם של מבצעי עבירות

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח׳

סמים, גם בישראל וגם במדינות אחרות, היא זו המבחינה בין המחזיק בסמים לצריכתו העצמית לבין הסוחר המפיץ, כאשר הגישה הטיפולית שיקומית בענישה תהיה מקובלת יותר בעת שמדובר בצרכן סמים שמבקש להיגמל ובעוד שהגישה ההרתעתית בענישה תקבל את הבכורה בעת שמדובר בסוחר המפיץ. ראו: יפה זילברשץ ייסמים מסוכנים: המשפט הבין-לאומי והמשפט הישראלייי מחקרי משפט יג (תשנייז – 1996) 461 (468 – 471).

- המקרה שבפני עניינו החזקת סמים שלא לצריכה עצמית. לפי הפקודה, החזקה של סם מסוג הירואין בכל כמות שעולה על 0.3 גרם, יוצרת חזקה שהסם מוחזק "שלא לצריכה עצמית" והעונש המקסימאלי בגין החזקה זו הוא עשרים שנות מאסר. אין בפקודה, וגם לא בכל הוראת חוק אחרת, הנחייה לבתי המשפט בעת גזירת הדין, כיצד יש להבחין בין החזקה של 30 גרם, לעומת החזקה של 30 גרם, לעומת החזקה של 30 גרם, לעומת אחרת מעל ומתחת לכמויות האמורות.
- ביום 2.1.2012 הכנסת אישרה בקריאה שנייה ושלישית את חוק העונשין (תיקון מסי 113)
 תשע"ב 2011 (להלן התיקון) מטרת החוק היא להבנות את שיקול דעתו של בית המשפט בגזירת הדין ולהביא לכך שבתי המשפט יגזרו את הדין בהתאם לעקרונות מנחים שפורטו בתיקון, ובכך להגביר את עקרון השוויון בין נאשמים. התיקון ייכנס לתוקפו ב- 10.7.2012, ובפסיקה קיימות דוגמאות שבתי המשפט נתנו גזרי דין תוך שימוש בעקרונות הענישה שנקבעו בתיקון וזאת עוד בטרם כניסתו לתוקף. ראו למשל :

תייפ (מחוזי – תייא) 10-12-29726 מדינת ישראל נ' גורביץ (פורסם ב- יינבויי, ניתן ביום 29.4.2012, כבוד השופט חאלד כבוב). בפסקה 87 לגזר הדין נקבע כי העקרונות שמופיעים בתיקון דומים במהותם לעקרונות הענישה שהיו מקובלים בפסיקה בעבר ועוד בטרם עיגונם בדבר חקיקה באמצעות התיקון ; תפייח 1016-90 (מחוזי – תייא) מדינת ישראל נ' רחמים סבן (פורסם ב- יינבויי, ניתן ביום 10.5.2012, הרכב כבוד השופטים חאלד כבוב, דפנה אבניאלי ומאיר יפרח); תפייח (מחוזי – י-ם) 667/09 מדינת ישראל נ' פלוני (פורסם ב- יינבויי, ניתן ביום 29.3.2012, הרכב כבוד השופטים צבי סגל, משה דרורי ומשה יועד הכהן); תייפ 29.3.2012 (מחוזי – תייא) מדינת ישראל נ' רביזדה (פורסם ב- יינבויי, ניתן ביום 20.5.2012).

20. בדברי ההסבר להצעת החוק שהובילה לתיקון, הצעת חוק העונשין (תיקון מסי 92) הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה) התשסייו – 2006, נאמר כי אחת הסיבות המרכזיות לגיבושה של הצעת החוק הוא הפערים בענישה שניתנים על ידי בתי המשפט וזאת גם כאשר מדובר

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

בעבירות דומות שנעברו בנסיבות דומות. התיקון מטרתו לקדם את רעיון האחידות בענישה בסעיף 40ב לתיקון נקבע שהעיקרון המנחה בענישה הוא קיומו של "יחס הולם" בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו. בסעיף 40ג נקבע כי על בית המשפט לקבוע את "מתחם העונש ההולם" למעשה העבירה. כמו כן, נקבע בתיקון איזה נסיבות ייחשבו כנסיבות לקולא ואיזה נסיבות ייחשבו כנסיבות לחומרה ואשר על בית המשפט לקחתן בחשבון בעת קביעת העונש המתחם בנסיבות נאשם בתוך המתחם שקבע. לבית המשפט נשמרה הזכות לסטות מהמתחם בנסיבות מיוחדות שיצדיקו זאת (ראו סעיפים 40 – 40יג). בתיקון אין התייחסות לעונשי מוצא לפי סוגי עבירות ועל בית המשפט מוטלת האחריות לקבוע את מתחם העונש ההולם לכל עבירה ועבירה ולכן מלאכת גזירת הדין נותרה קשה ועמומה. הסוגיה של קביעת עונשי מוצא וקביעת הנחיות בענישה (sentencing guidelines) היא סוגיה שיש לגביה עמדות שונות ומגוונות, בעד ונגד, וזאת הן בישראל והן בארצות אחרות. ראו בהרחבה :

- א. ענת הורוויץ (ואחרים) "נייר עמדה של פורום ירושלים לחקר המשפט הפלילי בנוגע להצעת חוק העונשין (תיקון מסי 92) (הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה) התשס"ו 2006" **חוקים** גי (2011) עמי 19 40 ;
- ב. מאמרו של P.H. Robinson שפורסם ב- חוקים ג (2011), עמי 5 17 ואשר נכתב ב- באנגלית וכותרתו :
- "Comments on Proposal for Structuring Judicial Discretion in Sentencing"
- ג. רות קנאי "בין אמנות למדע : גזירת הדין כאומנות" עלי משפט חי (תש"ע) 217, 235-236
- 21. בעת שמדובר בעבירות של החזקת סם שלא לצריכה עצמית ישנם מספר מושכלות יסוד, יציר הפסיקה, שמהווים בסיס עיוני מנחה לבית המשפט בשלב גזירת הדין:
- א. הרטוריקה בפסיקה לגבי החומרה רבתי הנובעת מביצוע עבירת סמים מסוג הרואין בהקשרים שונים הנוגעים לעולם ההפצה של הסם (כגון ייבוא, ייצוא, אספקה, סחר, תיווך והחזקה שלא לשימוש עצמי), היא ברורה וידועה. הקביעה שיש להחמיר בעבירות מעין אלה עוברת כחוט השני בפסיקתו של כבוד בית המשפט העליון.

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח׳

- ב. החזקה של סמים ״קשים״ בכמות שלא לצריכה עצמית תזכה לתגובה עונשית קשה יותר מהחזקה של סמים ״קלים״ שמוחזקים שלא לצריכה עצמית באותה כמות. הווה אומר, אין דינו של המחזיק סם מסוג חשיש במשקל של 50 גרם כדינו של המחזיק סם מסוג הרואין במשקל של 50 גרם.
- ג. ככל שכמות הסם המוחזקת היא גדולה יותר הדבר צריך לקבל ביטוי בענישה גבוהה יותר. אלמנט הכמות של הסם גם מכריע את השאלה באם התיק יטופל על ידי לשכת התביעות המשטרתיות או על ידי הפרקליטות (ראו הוראות צו סדר הדין הפלילי (כמות הסם בעבירות סמים שבהן מועבר חומר החקירה לתובע מוסמך) התשס"א 2001).
- ר. עלייה בכמות הסם שהוחזק איננה עומדת ביחס ישיר לעלייה בעונש שיושת על המחזיק. כך למשל, המחזיק ב- 40 גרם קוקאין או הרואין לא אמור לקבל, בהכרח, עונש מאסר כפול מעונשו של נאשם אחר שהחזיק 20 גרם מאותו סוג, וזאת בהנחה ששני הנתונים של נסיבות אישיות ונסיבות ביצוע העבירה הם זהים לגבי שניהם. נביא שלוש דוגמאות מהפסיקה להמחשה :
 - ד.1 עייפ 1367/90 אלהוזייל נ׳ מדינת ישראל פייד מה(2) 481.

במקרה זה היה מדובר בנאשם שהחזיק סם מסוג הרואין בכמות של 0.718 גרם ולחובתו מאסר על תנאי של שנתיים בעבירות סמים. בית המשפט המחוזי בבאר שבע גזר עליו שנתיים מאסר בפועל במצטבר לעונש המאסר על תנאי, כך שסך הכל נדון ל- 4 שנות מאסר בפועל. בערעורו לבית המשפט העליון העונש הועמד על 3 שנים.

ד.2 ע"פ 7282/08 **אבו עמרה נ' מדינת ישראל** (פורסם ב- "נבו", ניתן ביום 13.1.2010).

במקרה הנייל היה מדובר בנאשם שהחזיק 2.45 קייג של הרואין, ונדון ל-8וחצי שנות מאסר בפועל, כולל הפעלה של מאסר על תנאי של חצי שנה. העבירות בוצעו בעת שהפר מעצר בית ואף נהג בהיותו פסול מלהחזיק רישיון נהיגה. ערעורו על העונש נדחה ונקבע כי ייהעונש שהושת עליו הוא

ת״פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ׳ זיתון(עציר) ואח׳

מתון והולם את מדיניות הענישה בעבירות כגון אלה" (ההדגשה לא במקור, פסקה 22 לפסק הדין).

ע"פ 7657/10 **הייב נ' מדינת ישראל** (פורסם ב- "נבו" ניתן ביום 29.3.2012)

במקרה הנייל הנאשם הורשע בהחזקה של 10 קייג הרואין ונדון ל- 9 שנות מאסר בפועל. בפסקה 15 לפסק הדין נקבע כי יישוכנענו כי **העונש שהוטל על המערער הולם את העבירה** שביצע ואת כלל נסיבות המקרה, ואנו דוחים אפוא את הערעוריי (ההדגשה לא במקור, פסקה 14 לפסק הדין).

משלוש הדוגמאות הנייל עולה שמי שמחזיק כמות של 2.45 קייג הרואין צריך לקבל עונש חמור יותר מזה שמחזיק סם מאותו סוג במשקל של 0.718 גרם. יחד עם זאת, אין יחס ישיר בין העלייה בעונש המאסר שמוטל לבין העלייה בכמות הסם המוחזקת. לא ניתן ללמוד על העונש שיש להשית על מי שהחזיק 2.45 קייג מתוך העונש שהושת על מי שהחזיק 0.718 גרם, וכך גם להיפך. העלייה הדרמתית בכמות הסם מ- 0.718 גרם ל- 2.45 קייג לא הובילה לעלייה דרמתית מקבילה בעונש שהושת. יתר על כן, הפער בענישה בין מי שהחזיק 2.45 קייג הרואין לבין מי שהחזיק 10 קייג הרואין הוא בטל בשישים בהתחשב בפער העצום שבין שתי הכמויות.

22. כפי שניתן לראות בבירור מהדוגמאות שהובאו לעיל לא נקבע בפסיקה "מתחם כמויות" לפי סוגי הסמים השונים, ואשר ישמש בסיס לקביעת "מתחם העונש ההולם".

המצב באנגליה : הנחיות ענישה בעבירות סמים

בדומה לישראל, במשך שנים רבות ניתן לשופטים באנגליה שיקול דעת רחב מאוד בקביעת העונש. מאז שנות השמונים של המאה העשרים ניתן למצוא פסקי דין מנחים של בתי משפט לערעורים הקובעים הנחיות לגזירת הדין בעבירות מסוימות או לגבי סוגי עבריינים או עונשים. לימים הוקמו ועדות שונות שתפקידן לקבוע הנחיות ענישה לבתי המשפט לפי סוגי עבירות. ההנחיות היו בלתי מחייבות והותירו מרחב תמרון לבתי המשפט בגזירת הדין. המטרה של ההנחיות איננה להביא לתוצאות ענישה אחידות אלא להביא לאחידות בדרך הקביעה של העונש. לפי שיטה זו, השופט הבא לגזור את הדין פועל בהתאם להנחיות. הוא פועל לפי ההנחיות הכלליות הנוגעות לחומרת העבירה ולפי ההנחיות הנוגעות לעבירה שבה

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

הוא דן. השופט שוקל את הנסיבות המנויות בהנחיות ומתחשב בעונשים הקבועים בהן, אולם הוא קובע את העונש בהתחשב במכלול הנסיבות והעובדות הנוגעות למקרה שבפניו, אולם ואינו שואף להגיע לענישה אחידה. הענישה מותאמת למקרה שבפניו, על כל נסיבותיו, אולם דרך עבודתו מורכבת בהנחיות. להתפתחות הדין באנגליה בנושא הנחיות הענישה, ראו: רות קנאי "בין אמנות למדע: גזירת הדין כאומנות" עלי משפט ח' (תשייע) 217, 229 – 231.

- 24. נושא ה- sentencing guidelines (להלן ההנחיות) עבר שינויים שונים לאורך השנים (להלן אורך השנים Sentencing Council (להלן החוק) אורמצב המשפטי כיום הוא שהחל משנת 2009 קיימת (להלן החוק) (להלן החוק) אורקמה מכוח סעיף 118 ל- Coroners and Justice Act 2009 (להלן החוק) ניתן לעיין בנוסח המעודכן של החוק באתר שלהלן : www.legislation.gov.uk ניתן לעיין בנוסח המעודכן של החוק באתר שלהלן
- בסעיף 120 לחוק נקבע מנגנון מפורט לאופן ניסוחם וקביעתם של הנחיות על ידי המועצה.
 כך למשל, יש לפרסם תחילה טיוטה של הנחיות (סעיף 120(5)) ולאחר מכן יש חובת התייעצות עם גורמים שונים (סעיף 120(6)). לאחר תום ההתייעצויות וגיבוש נוסח סופי יש לפרסמן כהנחיות סופיות וממצות (סעיף 120(7)) (definitive guidelines). המועצה רשאית לשנות ולתקן את ההנחיות (סעיף 120(9)). על המועצה להתחשב, בעת ניסוח ההנחיות, בענישה שניתנה בפסיקתם של בתי המשפט באנגליה ו-ווילס, וכן גם בצורך לקדם עקביות בענישה, ההשפעה של גזרי דין על קורבנות עבירה והצורך בקידום אמון הציבור במערכת המשפט הפלילית (סעיף 121(1)). המועצה מחויבת לנסח הנחיות לפי עבירות ספציפיות ועם קטגוריות משנה בתוך אותה עבירה (סעיף 121(1) ו- (2)). על ההנחיות לקבוע את "מתחם העבירה" (offence range) שמן הראוי להשית על נאשם שביצע עבירה מאותו סוג (סעיף 121(4)). על ההנחיות לכלול את עונש המוצא בתוך מתחם העבירה (סעיף 121(5)). על ההנחיות לכלול את רשימת הנסיבות לקולא ולחומרה לכל סוג עבירה שבה ניתנו ההנחיות (סעיף 120(6)).
- 26. ההנחיות שמתפרסמות על ידי המועצה יש ליישמן בעת מתן גזר הדין על כל העבירות שבוצעו החל מיום 6 לאפריל 2010 ואילך. מן הראוי להביא גם את הוראתו של סעיף 125(1) לחוק ואשר לפיו :

125 Sentencing guidelines : duty of court

(1) Every court –

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

- (a) must, in sentencing an offender, follow any sentencing guidelines which are relevant to the offender's case, and
- (b) must, in exercising any other function relating to the sentencing of offenders, follow any sentencing guidelines which are relevant to the exercise of the function,

unless the court is satisfied that it would be contrary to the interests of justice to do so."

יוצא מכך, כי מחד גיסא קיימת חובה (כפי שעולה מהמילה must ומהביטוי (כפי שעולה מהמילה לעבירה שביצע הנאשם שניצב על כלל בתי המשפט לפעול על פי ההנחיות הרלבנטיות לעבירה שביצע הנאשם שניצב שבפניהם ואשר בכוונתם לגזור את דינו. מאידך גיסא, לבית המשפט עדיין קיים שיקול דעת לסטות מההנחיות במקרים שבהם בית המשפט שוכנע כי באם יינתן גזר הדין בהתאם להנחיות הדבר יהיה מנוגד לשיקולי צדק.

- המועצה פרסמה מספר הנחיות לפי סוגי עבירות (כגון רכוש, אלימות ועוד). ההנחיות הרלבנטיות לענייננו הן ההנחיות שפורסמו בעניין עבירות סמים: Definitive Guidelines
 שגילם מעל 18 שנה ואשר גזר הדין בעניינם יינתן מיום 12 לפברואר 2012 ואילך. ניתן למצוא את הנוסח המלא של ההנחיות בעבירות סמים באתר של המועצה בכתובת שלהלן: www.sentencingcouncil.judiciary.gov.il
- 28. בטרם שנדון בהנחיות בעבירות סמים מן הראוי לעמוד תחילה על הוראותיו של החוק הרלבנטי באנגליה המסדיר את נושא הסמים המסוכנים 1971 Misuse of Drugs Act ושא הסמים המסוכנים באנגליה המסדיר את נושא הסמים המסוכנים שחלה (להלן חוק הסמים), ואשר הינו המקבילה האנגלית לפקודת הסמים המסוכנים שחלה בישראל. ניתן לעיין בנוסח המעודכן של החוק באתר שלהלן: www.legislation.gov.uk בישראל. לעיין בנוסח המעודכן של החוק באתר שלהלן: (b)(1)2 סעיף (b)(1)2 לחוק הסמים קובע שלוש קבוצות של סמים לפי שלוש הקבוצות הנייל. הרואין ובתוספות לחוק ישנה קלסיפיקציה של סוגי הסם השונים לפי שלוש הקבוצות הנייל. הרואין וקוקאין נמצאים בקבוצה של Class A

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

Class B עבירות הסמים מוגדרות בסעיפים שונים לפי סוגן וחלות על כל שלוש הקבוצות .Class B שצוינו לעיל : איסור ייבוא וייצוא (סעיף 3), איסור ייצור ואספקה (סעיף 4), איסור החזקה (סעיף 5), איסור שימוש בחצרים (סעיף 8). כמו כן, ישנה עבירה נפרדת של איסור גידול קנבוס (סעיף 6). בעבירה של החזקת סם שלא כדין ישנה הבחנה בין החזקה רגילה possession (סעיף 5) לבין החזקת סם במטרה לספקו לאחר (possession (with intent to supply).

- 29. בתוספת הרביעית לחוק הסמים, ואשר נושאת כותרת Offences ישנה טבלה מפורטת לפי סוגי העבירות שהובאו לעיל ואשר מגדירה את העונש Offences המקסימאלי לכל סוג של עבירה לכל קבוצת סם. כך למשל, בעבירה של החזקת סם מסוג המקסימאלי לכל סוג של עבירה לספקו לאחר העונש המקסימאלי יכול להגיע למאסר עולם, או קנס או שניהם יחד. לעומת זאת, באם מדובר בסם מסוג Class B העונש המקסימאלי הוא 14 שנות מאסר או קנס או שניהם יחד, ובעוד שאם היה מדובר בסם מסוג Class C העונש המקסימאלי הוא 5 שנות מאסר, או קנס או שניהם יחד. כך גם לגבי שאר העבירות המופיעות בחוק הסמים (ייבוא, ייצוא, ייצור, אספקה) ישנו עונש מקסימאלי שונה לכל אחת משלוש קבוצות הסמים.
 - 30. ההנחיות בעבירות סמים מחולקות לפי סוגי העבירות על פי המסגרות הבאות:
 - א. ייבוא (לפי סעיף 3 לחוק הסמים)
- ב. אספקה או הצעה לספק (לפי סעיף 4 לחוק הסמים) או החזקה של סם עם כוונה לספקו לאחר (לפי סעיף 5(3) לחוק הסמים);
- ג. ייצור של סם (לפי סעיף 4(2) לחוק הסמים) או גידול של שתלי קנבוס (לפי סעיף 6 לחוק הסמים);
 - ד. התרת שימוש בחצרים (לפי סעיף 8 לחוק הסמים);
 - ה. החזקה רגילה של סם (לפי סעיף 2(2) לחוק הסמים).

יושם לב כי העבירה של החזקת סם במטרה לספקו לאחר מצויה באותה מסגרת כמו העבירה של אספקה בפועל.

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח׳

לכל אחת מהמסגרות הנייל שמחולקות לפי <u>סוג העבירה</u> ישנן הנחיות ענישה נפרדות. כמו כן, בכל סוג עבירה ישנן הנחיות משנה לפי <u>סוג הסם</u>. בנוסף ישנם גם מתחמי עבירה ועונשי מוצא. עונש המוצא נקבע לפי <u>כמות הסם.</u> למען ההמחשה ניקח למשל את העבירה של החזקת סם במטרה לספקו לאחר (possession with intent to supply), שהינה המקבילה האנגלית לעבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית בפקודת הסמים המסוכנים. על בית המשפט באנגליה לבחון את גזירת הדין בעניינו של נאשם שהחזיק בסם מסוכן במטרה לספקו לאחר בשמונה שלבים שנביא להלן את עיקריהם.

שלב 1: קביעת קטגוריית העבירה

- . בשלב הראשון על בית המשפט לקבוע את קטגוריית העבירה על ידי בדיקת שני אלמנטים
 - א. מידת **אשמו** (culpability) של הנאשם על פי התפקיד שמילא בביצוע העבירה ;
- ב. מידת **הנזק** (harm) שנגרם לחברה מהעבירה שביצע ואשר נמדד על פי כמות הסם שהחזיק. הכמות נבדקת לפי המשקל של הסם. שאלת הריכוז הטהור של הסם בכמות הכוללת שנתפסה (purity) תילקח בחשבון בשלב 2.
- 33. אלמנט **מידת האשם** מחולק לשלוש תתי קבוצות של חומרה. קיומו של אחד או יותר מהמאפיינים שמפורטים בכל תת קבוצה ייקבע את מידת האשם של הנאשם:
- א. תפקיד מוביל (leading role): התארגנות רחבת היקף לשם קניה ומכירה של סמים, קשרים משמעותיים והשפעה בשרשרת הפצת הסם, קשרים הדוקים עם הספק המקורי, ציפייה לעשיית רווחים כספיים משמעותיים, שימוש בעסק ככיסוי לפעילות עבריינית, שימוש לרעה בתפקיד (כגון עובד בשרות בתי הסוהר או רופא).
- ב. תפקיד משמעותי (significant role): תפקיד ניהולי או ביצועי בשרשרת הפצת הסם, יכולת השפעה על אחרים בין על דרך הפחדה, הפעלת לחץ או מתן טובת הנאה, מונע מטעמים כספיים, קיומה של מודעות להיקף פעילותו, אספקת סם לאסיר לצורך קבלת טובת הנאה בתמורה וללא כפייה.
- ג. תפקיד מופחת (lesser role) : מבצע פעולה מוגדרת לפי הוראות שמקבל, ביצוע העבירה היה כתוצאה מפחד, לחץ או כפייה, מנוצל על ידי אחר עקב נאיביות, חסר כל השפעה על מפיצי הסם בדרג הגבוה ממנו, היעדר רווח כלכלי מביצוע העבירה.

ת״פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ׳ זיתון(עציר) ואח׳

- אלמנט **מידת הנזק** נבדק לפי כמות הסם בהתאם לסוג הסם המדובר. בית המשפט צריך לבדוק לאיזו קטגוריה מתוך ארבעה קטגוריות חומרה נמצא הנאשם. נתמקד כאן רק בסמים מסוג הרואין/קוקאין וקנבוס:
 - א. קטגוריה 1: הרואין או קוקאין, כמות של 5 קייג. קנבוס כמות של 200 קייג.
 - ב. קטגוריה 2: הרואין או קוקאין, כמות של 1 קייג. קנבס כמות של 40 קייג.
 - ג. קטגוריה 3 : הרואין או קוקאין, כמות של 150 גרם. קנבוס כמות של 6 קייג.
 - ד. קטגוריה 4: הרואין או קוקאין, כמות של 5 גרם. קנבוס כמות של 100 גרם.

כמויות הביניים ייבחנו על פי השאלה לאיזו כמות בקטגוריות הנ״ל הכמות שהוחזקה היא קרובה יותר. כך למשל, החזקה של 15 גרם הרואין תהיה שייכת לקטגוריה 4 בעוד שהחזקה של 115 גרם תהיה שייכת לקטגוריה 3. כמו כן, החלוקה הנ״ל מאפשרת לעשות אנאלוגיה לגבי מתחם העונש ההולם מפסיקה שניתנה לגבי סוג סם מסוים לסוג סם אחר, לפי כמויות. לדוגמא, ניתן לעשות אנאלוגיה לגבי מתחם העונש ההולם לגבי החזקת סם מסוג הירואין במשקל של 5 גרם מפסק דין אחר שדן במתחם העונש ההולם לגבי החזקה של סם מסוג קנבוס במשקל 100 גרם, וזאת מאחר ושניהם נמצאים בקטגוריה 4.

שלב 2 : עונש מוצא מתחם העונש

לאחר שבית המשפט קבע את קטגוריית העבירה לפי שלב 1, על בית המשפט לאתר את עונש המוצא בתוך מתחם העונש שמפורט בהנחיות. עונש המוצא הוא העונש ההתחלתי שבית המשפט מתחיל ממנו, ואשר נמצא בנקודה מסוימת בתוך מתחם הענישה. לאחר שבית המשפט שוקל את מכלול הנסיבות הוא יכול לעלות את רף העונש מעונש המוצא עד לתקרה של המתחם, או לחילופין לרדת מעונש המוצא עד לנקודה התחתונה בתוך המתחם. עונש המוצא ומתחם העונש חל על כל הנאשמים. כאמור, במקרים חריגים ומיוחדים, בית המשפט יכול לפסוק שלא לפי המתחם, וזאת בין לקולא ובין לחומרה. מחמת קוצר היריעה נביא דוגמא רק לגבי סמים מסוג Class A (כגון הרואין וקוקאין). המספרים המפורטים בטבלה לגבי העונש הם שנות מאסר בפועל. עונש המוצא נקבע לפי כמות הסם שרשומה בעמודה הימנית של הטבלה :

יתון (עציר) ואח׳ מדינת ישראל נ׳ זיתון (עציר) ואח׳ מ"פ

תפקיד מופחת	תפקיד משמעותי	תפקיד מוביל	Class A
7 : עונש מוצא	10 : עונש מוצא	14 : עונש מוצא	קטגוריה 1
9 - 6 : מתחם עונש	12 - 9 מתחם עונש	– 12 : מתחם עונש	5 קייג הרואין או
		16	קוקאין
5 : עונש מוצא	8 : עונש מוצא	11 : עונש מוצא	קטגוריה 2
: מתחם עונש	: מתחם עונש	מתחם עונש : 9 - 13	1 קייג הרואין או
7 וחצי עד 3	10 וחצי עד 6		קוקאין
3 : עונש מוצא	עונש מוצא : 4 וחצי	עונש מוצא : 8 וחצי	קטגוריה 3
: מתחם עונש	: מתחם עונש	: מתחם עונש	150 גרם קוקאין או
2 עד 4 וחצי	7 וחצי עד 3	10 וחצי עד 6	הרואין
עונש מוצא : 1 וחצי	עונש מוצא : 3 וחצי	עונש מוצא : 5 וחצי	קטגוריה 4
מתחם עונש : צו	5 מתחם עונש : 2 עד	: מתחם עונש	5 גרם הרואין או
מוגבר של שירות		4 וחצי עד 7 וחצי	קוקאין
לתועלת הציבור עד			
3 שנות מאסר בפועל			

כפי שניתן לראות בבירור מתוך הטבלה הנ״ל אין יחס ישיר בין העלייה בכמות הסם המוחזקת לבין העלייה ברמת הענישה. נאשם יכול להחזיק סם בכמות מסוימת או בכמות כפולה או משולשת ממנה ועדיין להישאר באותו מתחם עונש, אך כמובן שמיקומו במתחם ישתנה.

26. בתוך שלב 2 ישנה רשימה, בלתי סגורה, של שיקולים לחומרה ולקולא שבית המשפט אמור לקחתם בחשבון. שיקולים לחומרה כוללים: הרשעות קודמות תוך התייחסות לסוג העבירות שבהן הורשע והדמיון עם העבירה שבגינה יש לתת את גזר דין, שימוש בקטין להפצת סם או הפצתו בתוך או בסמוך לבית ספר, הפצת סמים שעורבבו עם חומרים רעילים ומזיקים להגברת רווחים, העלמת ראיות, משקל נקי גבוה של הסם, הפרת הוראה חוקית, ביצוע עבירה בהיות הנאשם אסיר ברישיון. שיקולים לקולא כוללים: מעורבות עקב הפחדה או כפייה שאיננה מגעת לכדי הגנת הכורח במשפט פלילי, אספקה של סם מהסוג

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

שהנאשם מכור לו, אירוע בודד, משקל נקי נמוך, העדר הרשעות קודמות, חרטה, ניסיונות גמילה מסמים, מצב רפואי, גיל, קיומה של מגבלה קוגניטיבית, וכן היותו של הנאשם המטפל יחיד של קרוב משפחה התלוי בו.

<u>שלב 3</u>

על בית המשפט לבחון באם ישנם שיקולים מקלים מיוחדים כגון סיוע למשטרה או לתביעה 37. (הוראה דומה קיימת בישראל בסעיף 40יא(6) לתיקון).

<u>שלב 4</u>

על בית המשפט לשקול באם יש מקום להפחית מהעונש שיושת על הנאשם מאחר והודה בעבירה המיוחסת לו (ולא ניהל הוכחות). בעת שמדובר בסמים מסוג Class A וקיים עונש מינימום על פי חוק, אין להפחית יותר מ- % 20 מהעונש.

שלב 5

29. באם הנאשם ביצע יותר מעבירה אחת, או שהינו מרצה עונש מאסר בגין תיק אחר, יש לבחון באם העונש הכולל שיושת עליו הוא צודק ופרופורציונאלי להתנהגות העבריינית (הוראה דומה קיימת בישראל בסעיף 40יג(ג) לתיקון).

<u>שלב 6</u>

40. בכל מקרה שבו הוגשה בקשה מתאימה מטעם התביעה על בית המשפט לשקול באם לחלט רכוש או כספים (הוראה דומה בעניין חילוט רכוש וכספים מופיעה בסעיפים 36 – 36 לפקודת הסמים המסוכנים).

<u>שלב 7</u>

41. חובה על בית המשפט לנמק את גזר הדין (הוראה דומה קיימת בישראל בסעיף 40יד לתיקון).

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

<u>שלב 8</u>

על בית המשפט לשקול באם לנכות את ימי מעצרו של הנאשם בגין התיק שבו יינתן גזר הדין וכן עליו לשקול באם יש מקום להתחשב בתקופה שבה הנאשם היה משוחרר ושהה בתנאים מגבילים.

הקריטריונים לקביעת "מתחם העונש ההולם"

- ההנחיות בעבירות סמים הן כמובן הנחיות שייחודיות לדין האנגלי ולא ניתן ליישמן על כרעיהן ועל קרביהן על המשפט הישראלי. הדברים אמורים במיוחד לגבי עונשי המוצא ומתחמי העונש שנקבעו בהן. מבנהו של חוק הסמים האנגלי הוא במובן מסוים דומה לפקודת הסמים המסוכנים שחלה בישראל (שנוסחה הנוכחי הוא נוסח חדש של הפקודה המנדטורית שקדמה לה), אך במובנים רבים הוא גם שונה (כגון הקביעה של עונשי מקסימום שונים בשל החזקה של סוגי סם שונים, לעומת ההוראה הכללית בפקודה בישראל של עונש אחיד של 20 שנה לגבי החזקה של כל סוגי הסמים מעל למשקל הרלבנטי לאותה סוג סם). כמו כן, עונשי המוצא ומתחמי העונש הם תוצר סופי של תמורות שחלו בפסיקה האנגלית ובמדיניות הענישה שהותוותה על ידי בתי המשפט לערעורים שם במשך מספר עשורים. כפי שהפסיקה באנגליה בעבירות סמים התפתחה במנותק מהפסיקה באנגליה.
- יחד עם זאת, ניתן לדעתי לדלות מספר תובנות מתוך המודל האנגלי לגבי **אופן מיון** הפסיקה הישראלית בניסיון לקבוע את "מתחם העונש ההולם" במקרה שבפני. ההנחיות בעבירות סמים בדין האנגלי מבוססות על הקריטריונים הבאים:
- א. לכל <u>סוג עבירה</u> בתחום הסמים (החזקה רגילה, לעומת החזקה בכוונה לספק את הסם לאחר, לעומת ייבוא, לעומת הפקה וייצור, לעומת התרת שימוש בחצרים) ישנן הנחיות ענישה שונות ;
 - ב. לכל סוג סם ישנן הנחיות ענישה שונות ;
 - ג. לכל כמות סם ישנן הנחיות ענישה שונות.

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח׳

٦.

- הנחיות הענישה בנויות כך שיש למצוא את "הפריזמה" הנכונה המשלבת בין כל שלושת הקריטריונים שהובאו לעיל. למשל, אם מדובר בעבירה של החזקה של סם במטרה לספקו לאחר, ואותו סם הוא מסוג Class A והוחזק בכמות של 100 גרם, ההנחיות נותנות פריזמה ברורה שיש להיכנס לתוכה. לאחר שמאתרים את אותה פריזמה בודקים בתוכה באם הנאשם היה בתפקיד מוביל, או בתפקיד משמעותי או בתפקיד מופחת. לאחר שקובעים מה היה תפקידו של הנאשם ניתן לאתר את "מתחם העונש ההולם" ואת עונש המוצא. בתוך מתחם העונש ההולם בית המשפט אמור לבדוק את השיקולים לקולא ולחומרה שיעזרו לו למקם את הנאשם הספציפי שניצב בפניו בשלב גזירת הדין בתוך המתחם. עונש המוצא הוא נקודת ההתחלה שממנה ניתן לעלות או לרדת בתוך המתחם.
- 45. בפרק הבא אדון בפסיקתו של כבוד בית המשפט העליון שהינה רלוונטית למקרה שבפני **ומוינה** על ידי על פי הקריטריונים שהובאו לעיל. ואבהיר:
- הנאשמים שבפני הורשעו בסוג עבירה מאוד מסוים, היא העבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית, ולא בעבירת סם אחרת כגון ייצור, הכנה, הפקה, יצוא, יבוא, סחר, תיווך או הדחת קטין לשימוש בסם. כמו כן, המיקום הגיאומטרי של העבירות הנ״ל בפקודה הוא שונה ממיקומה הגיאומטרי של העבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית. העבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית מוגדרת בסעיף 7 לפקודה. העבירה של ייצור, הכנה והפקה מוגדרת בסעיף 6 לפקודה. העבירה של ייצוא, ייבוא, מסחר והספקה מוגדרת בסעיף 13 לפקודה. העבירה של לפקודה. העבירה של הדחת קטין מוגדרת בסעיף 14 לפקודה. העבירה של הדחת קטין מוגדרת בסעיף 15 לפקודה. אמנם בכל העבירות הנ״ל העונש המקסימאלי הוא 20 שנות מאסר (למעט העבירה של הדחת קטין לשימוש סם שהעונש לצידה הוא 25 שנות מאסר), אך לכל אחת מהעבירות הנ״ל ישנה הגדרה משל עצמה. הדבר גם נכון לגבי הדין האנגלי.

לפיכך, הפסיקה שלקחתי בחשבון לצורך קביעת מתחם העונש ההולם במקרה שבפני, היא רק פסיקה שבה היה מדובר בביצוע עבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית.

ב. <u>סוג הסם</u> שבו החזיקו שני הנאשמים שבפני נמנה על הקטגוריה של Class A פי הדין האנגלי, היינו הרואין. לפיכך, פסקי הדין שבהם אעשה שימוש לצורך קביעת

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח׳

מתחם הענישה הם פסקי דין שדנו בסמים מסוג הרואין או קוקאין בלבד. יוזכר כי גם על פי פקודת הסמים המסוכנים קוקאין והרואין נמנים על אותה קטגוריה של סמים וזאת בהתחשב בעובדה שבשני המקרים ישנו דמיון באופן הגדרת משקל הסם המוחזק שהופך את ההחזקה "להחזקה שלא לצריכה עצמית", קרי מעל 0.3 גרם.

- ג. <u>כמות הסם</u>: הפסיקה שתובא בפרק הבא סודרה לפי סדר **עולה** של כמויות הסמים שהוחזקו וזאת בניסיון למצוא את הקורלציה שבין כמות הסם שהוחזק למתחם העונש הראוי. כמויות הסם שבהן אתמקד הן כמויות של <u>עשרות גרמים</u>, וזאת בדומה לכמויות שבהן החזיקו חסן ויאסר.
- ד. "הפריזמה" הרלבנטית למיון הפסיקה על מנת לנסות לקבוע את מתחם הענישה ההולם בנסיבות העניין היא זו המשלבת בין כל הקריטריונים שהובאו לעיל. כמו כן, במקרה שבפני אין עבירות נלוות לעבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית, כך שתובא פסיקה שאין בה עבירות נלוות (כגון אלימות או רכוש). ככל שיהיו מקרים בודדים שבהם ישנן עבירות נלוות הדבר יצוין במפורש. ככל שישנם נתונים רלבנטיים כגון הפעלת מאסר מותנה הדבר יצוין גם כן. אתמקד רק בפסיקתו של כבוד בית המשפט העליון שלה מעמד מחייב (ראו סעיף 20 לחוק יסוד השפיטה). יודגש כי רשימת פסקי הדין שתובא איננה מתיימרת להיות רשימה ממצה של כל פסקי הדין שניתנו.

<u>דוגמאות ענישה מהפסיקה בישראל</u>

- 46. להלן רשימת דוגמאות לפי סדר עולה של כמויות הסמים שהוחזקו מסוג הרואין או קוקאין (במקרים של עשרות גרמים) והענישה שניתנה בהן:
 - א. רע"פ 1188/08 **חלבי נ' מדינת ישראל** (פורסם ב- "נבו", ניתן ביום 12.2.2008).

החזקה של <u>15 גרם הרואין</u>. הצדדים הגיעו להסדר טיעון לפיו יושתו על הנאשם <u>6</u> <u>חודשי מאסר בפועל,</u> ואם תסקיר שרות המבחן יהיה חיובי ניתן יהיה לרצותם בעבודות שירות. התסקיר יצא שלילי והנאשם נדון למאסר בפועל. ערעורו לגבי העונש נדחה.

2012 יולי 09) נאח׳

ת״פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ׳ זיתון(עציר) ואח׳

ב. עייפ *6977/94 סבג ני מדינת ישראל (פורסם ב- יינבויי, ניתן ביום 21.8.1995).*

החזקה של למעלה מ- $\frac{15}{5}$ גרם הרואין (כך במקור). הוטלו עליו בפועל מאסר בפועל. הערעור על העונש נדחה.

ג. עייפ 1594/96 **עקול נ' מדינת ישראל** (פורסם ב- יינבויי, ניתן ביום 2.4.1997).

החזקה של <u>18 גרם הרואין</u>. הנאשם נדון ל- <u>5 שנות מאסר בפועל</u>. המערער היה אדם נשוי ואב לשני ילדים שפרנסתם עליו וכן היה מכור לסמים וטען שהכמות הוחזקה על ידו לשימושו העצמי. ערעורו על חומרת העונש נדחה.

ד. ע"ע 5045/98 מגדלאני נ' מדינת ישראל (פורסם ב- "נבו", ניתן ביום 12.6.2000).

החזקה של <u>24 גרם הרואין</u>. נגזר על הנאשם 3 שנות מאסר בפועל במצטבר לעונש מאסר על תנאי של שנתיים שהיה לחובתו. <u>סך הכל 5 שנות מאסר בפועל.</u> למערער עבר פלילי בתחום הסמים ואת העבירה הנוכחית ביצע לאחר שחרורו ממאסר קודם.

ה. עייפ 464/88 **נמיר ואח׳ נ׳ מדינת ישראל** (פורסם ב-יינבויי, מועד מתן פסק הדין לא ידוע).

במקרה זה היה מדובר בשני מערערים. אחד מהם החזיק 30.5 גרם הרואין ונדון ל- 5 שנות מאסר בפועל. השני החזיק 30.5 גרם הרואין ובנוסף גם 19 גרם נוספים אשר סיפקם לאחר (היינו הורשע גם בעבירה נוספת של אספקה), וזאת בהיותו אסיר ונדון ל- 8 שנות מאסר בפועל.

ו. עייפ 1110/91 **ג'יבלי נ' מדינת ישראל** (פורסם ב- יינבויי, ניתן ביום 25.4.1991).

החזקה של <u>30 גרם הרואין.</u> הנאשם נדון <u>לשנתיים מאסר בפועל</u> (כולל הפעלת מאסר על תנאי של 4 חודשים). ערעורו לעניין העונש נדחה למעט התערבות שכללה ניכוי ימי מעצרו שלא נוכו על ידי בית משפט קמא של כחודשיים וחצי. בית המשפט העיר שהעונש שהושת על הנאשם היה עונש קל.

יאל ג' זיחוז(עציר) נאח׳

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון(עציר) ואח'

ז. רעייפ 2060/07 **אבו רקייק נ' מדינת ישראל** (פורסם באתר בתי המשפט, ניתן ביום (20.5.2007).

החזקה של <u>38.15 גרם הירואין</u>. המערער נדון <u>לשנתיים וחצי מאסר בפועל.</u>

ח. ע"פ 810/11 **בורגרקר נ' מדינת ישראל** (פורסם ב- נבו", ניתן ביום 30.5.2011).

החזקה של <u>59.1 גרם הרואין.</u> הוטל על הנאשם עונש של <u>3 שנות מאסר בפועל.</u> מחד גיסא מדובר בנאשם צעיר שזהו מאסרו הראשון, עברו הפלילי איננו מכביד ואיננו כולל עבירות בתחום הסמים. מאידך, מתסקיר שרות המבחן עולה שאין סיכוי גבוה לשינוי בהתנהגותו וקיים סיכון להישנותן של עבירות מאותו סוג.

ט. עייפ 9537/06 **לאנץ נ' מדינת ישראל** (פורסם ב- יינבויי, ניתן ביום 1.3.2007).

החזקה של <u>60 גרם הרואין.</u> המערער נדון ל- <u>14 חודשי מאסר בפועל.</u> ערעורו לבית המשפט העליון נדחה. בפסק הדין נקבעו הדברים הבאים :

ייהעונש שהושת הינו נמוך, אולי אף באופן משמעותי, מרף הענישה המקובל לגבי החזקה של הרואין בכמות המוזכרת. משמע, בית המשפט קמא התחשב בנתוני המקרה, היינו אדם שהיה נורמטיבי, בלא מעורבות בעולם הפשע, ואשר מעד מעידה חד פעמיתיי.

י. עייפ 2410/07 **תורכ נ' מדינת ישראל** (פורסם ב- יינבויי, ניתן ביום 18.10.07)

החזקה של 68.6 גרם קוקאין. הנאשם הורשע גם בעבירה נוספת של החזקת כלים לפי סעיף 10 לפקודה ונדון ל- 3 שנות מאסר בפועל. מחד לחובתו של המערער 11 הרשעות קודמות בעבירות רכוש ואלימות. העבירות בתיק זה בוצעו בהיותו אסיר ברישיון. מאידך אשתו עברה טיפולים, אביו נפטר ואחותו נרצחה. באיזון הכולל נקבע שאין מקום להתערב בעונש.

יא. עייפ 6839/97 **עזרן נ' מדינת ישראל** (פורסם ב- יינבויי, ניתן ביום 28.4.1998).

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

החזקה של 72 גרם הרואין. ברשותו של המערער נתפס גם מאזניים המשמש לשקילת הסמים. נדון ל- 4 שנות מאסר בפועל. כאן נקבע כי :

ייהעונש שנגזר על המערער – ארבע שנים מאסר – אינו חורג, כשלעצמו, מרמת העונשים הנוהגת בעבירות מסוג זה. תרומתה של מערכת המשפט למאבק בהפצת סם המוות הלבן היא בהטלת עונשים חמורים שפניהם הרתעה; והעונש שנגזר על המשיב עולה בקנה אחד עם תכלית זו."

יב. עייפ 1872/98 **אבו טאלב נ' מדינת ישראל** (פורסם ב-יינבויי, ניתן ביום 3.6.1999).

החזקה של <u>75 גרם הרואין,</u> ובנוסף החזקת כלים לשימוש בסם. נדון לעונש <u>של 17 גרם הרואין,</u> (כולל הפעלה של חצי שנה של מאסר על תנאי במצטבר). המערער היה מכור לסמים קשים ולאחר מאמצים הוא כבר נקי מסם. הערעור על תקופת המאסר נדחה. הערעור התקבל באופן חלקי כך שרכיב הקנס שהוטל עליו על ידי בית משפט קמא בוטל עקב מצבו הכלכלי הקשה ושקיעתו בחובות כבדים.

יג. עייפ 6658/04 **סאטל נ' מדינת ישראל** (פורסם ב-יינבויי, ניתן ביום 20.9.2004).

החזקה של <u>80 גרם הרואין.</u> בית המשפט המחוזי גזר עליו עונש של שנת מאסר אחת. הנאשם והמדינה הגישו ערעור על העונש. בית המשפט העליון דחה את ערעור הנאשם וקיבל את ערעור המדינה והשית עליו עונש של <u>שנתיים מאסר בפועל.</u> בית המשפט הוסיף בעניין זה כדלקמן:

"למניעת כל ספק אנו טורחים להבהיר, כי איננו ממצים את הדין עם המערער, הואיל ואין דרכה של ערכאת ערעור לעשות זאת, אולם לא יהיה זה מופרז להניח כי לו ישבנו לדין כערכאה ראשונה, אפשר שהיינו גוזרים למערער אף עונש חמור מזה שהחלטנו להשית עליו."

יד. עייפ 1281/01 **מדינת ישראל נ' חלף** (פורסם ב- יינבויי, ניתן ביום 31.5.2001).

יתון (עציר) ואח׳ מדינת ישראל נ׳ זיתון (עציר) ואח׳ מ"פ 24143-01-11

החזקה של <u>86 גרם הרואין.</u> בית משפט קמא הטיל עליו עונש מאסר בפועל של 3 שנים (כולל הפעלת עונש מאסר מותנה של שנה וחצי). המדינה הגישה ערעור על קולת העונש. הערעור התקבל והושת עליו עונש של שלוש וחצי שנים במצטבר למאסר על תנאי של שנה וחצי. סך הכל <u>5 שנות מאסר בפועל.</u> לנאשם היה עבר פלילי בתחום עבירות הסמים ואף ריצה עונש מאסר בפועל בגין כך.

טו. עייפ 1282/07 **בן אבו נ' מדינת ישראל** (פורסם ב- יינבויי, ניתן ביום 25.7.07).

החזקה של <u>96.74 גרם הרואין.</u> המערער נדון ל- 28 חודשי מאסר בפועל על ידי בית משפט קמא. ערעורו לבית המשפט העליון נתקבל כך <u>שעונש המאסר בפועל הועמד</u> על 24 חודשים.

בית המשפט לקח בחשבון את העובדה שמדובר בנהג מונית ללא עבר פלילי קודם שנתבקש לבצע העברה של סמים באמצעות המונית שעליה עבד מאדם אחד שלא הכיר לאדם אחר שלא הכיר תמורת סך של 500 ₪. במונית נתפסה גם סכין. הנאשם הורשע בעבירות של החזקת סם שלא לצריכה עצמית, ניסיון אספקה של סם והחזקת סכין שלא כדין.

טז. 211/09 **אזולאי נ' מדינת ישראל** (פורסם ב- "נבו", ניתן ביום 22.6.2010)

החזקה של 176.67 גרם הרואין. הנאשם נדון ל- 5 שנות מאסר בפועל. לנאשם עבר פלילי מכביד לרבות בעבירות סמים, בן 51 שנים ואב לארבעה ילדים עם מצב כלכלי קשה וסבל מבעיות רפואיות שונות. הערעור על העונש נדחה.

מתחם העונש ההולם לגבי העבירות שבוצעו על ידי הנאשמים

.47 סעיף 40ג לתיקון קובע כדלקמן

יי40. קביעת מתחם העונש ההולם וגזירת עונשו של הנאשם

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח׳

- א) בית המשפט יקבע מתחם עונש הולם למעשה העבירה שביצע הנאשם בהתאם לעיקרון המנחה, ולשם כך יתחשב בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידה הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה כאמור בסעיף 40ט.
- (ב) בתוך מתחם העונש ההולם יגזור בית המשפט את העונש המתאים לנאשם, בהתחשב בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה כאמור בסעיף 40א, ואולם בית המשפט רשאי לחרוג ממתחם העונש ההולם בשל שיקולי שיקום או הגנה על שלום הציבור לפי הוראות סעיפים 400 ו- 40ה."
- העולה מתוך סעיף 40ג לתיקון הוא שתחילה על בית המשפט לקבוע מהו "מתחם העונש ההולם" למעשה העבירה שביצע הנאשם בהתאם לעקרון המנחה, היינו עקרון ההלימה בענישה בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם לבין סוג ומידת העונש המוטל עליו. לאחר קביעת מתחם העונש ההולם לגבי אותו סוג עבירה, בית המשפט אמור להחליט היכן למקם את הנאשם בתוך המתחם. לבית המשפט שמורה הסמכות במקרים מיוחדים לסטות מהמתחם בין לקולא ובין לחומרה.
- במקרה דגן הנני קובע כי מתחם העונש ההולם יכלול את כל הרכיבים שלהלן : מאסר בפועל, מאסר על תנאי, קנס כספי, ושלילת רישיון נהיגה. הרכיב של שלילת רישיון נהיגה נקבע בסעיף 37א לפקודת הסמים המסוכנים.

מתחם העונש ההולם לגבי רכיב המאסר בפועל

- 50. לאור הפסיקה שהובאה לעיל הנני קובע כי לגבי רכיב המאסר בפועל:
- א. מתחם העונש ההולם לגבי החזקה של סם מסוג הרואין שלא לצריכה עצמית במשקל כולל של 20 גרם (המקרה של יאסר) <u>הוא מאסר בפועל שנע בין 8 חודשים</u> ל- 24 חודשים, זאת כמובן מבלי לקחת בחשבון את המאסר המותנה שיש לחובתו של יאסר שהינו עונש נפרד וחיצוני למתחם.

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח׳

ב. מתחם העונש ההולם לגבי החזקה של סם מסוג הרואין שלא לצריכה עצמית במשקל כולל של 83.8 גרם (המקרה של חסן) הוא מאסר בפועל שנע בין 24 חודשים ל- 48 חודשים .

מתחם עונש הקנס ההולם

. 51 סעיף 40 לתיקון קובע כדלקמן

יי04ח. קבע בית המשפט כי מתחם העונש ההולם כולל עונש קנס, יתחשב, נוסף על האמור בסעיף 40ג(א), במצבו הכלכלי של הנאשם, לצורך קביעת מתחם עונש הקנס ההולם."

כמו כן, סעיף 32 לפקודת הסמים המסוכנים קובע כדלקמן:

בית המשפט רשאי להטיל על מי שהורשע בעבירה לפי פקודה זו, למעט בעבירה שנעברה לצריכתו העצמית של הנאשם, קנס פי חמישה משווי הסם שבו נעברה העבירה או משווי טובת ההנאה שהושגה בעבירה, או את הקנס שנקבע במפורש לעבירה, הכל לפי הסכום הגדול יותר."

במקרה שבפני לא הובאו ראיות על ידי הצדדים לגבי שוויו של הסם שהוחזק על ידי כל אחד מהקנס מהנאשמים על מנת לדעת מה הקנס המקסימאלי שניתן להשית על כל אחד מהם. הקנס המקסימאלי אמור להיות התקרה העליונה של מתחם הקנס ההולם. כמו כן, בסעיף 7 (ג) לפקודת הסמים המסוכנים, שבו מוגדרת העבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית, נקבע כדלקמן:

ייהעובר על הוראות סעיף זה, דינו – מאסר עשרים שנים או קנס פי עשרים וחמישה מן הקנס האמור בסעיף (4)(4)(4)(4) לחוק העונשין עשרים וחמישה מן הקנס האזיק בסם או השתמש בו לצריכתו העצמית בלבד, דינו – מאסר שלוש שנים או קנס כאמור בסעיף (4)(4)(4)(4)(4) לחוק העונשין התשלייז – (4)(4)(4)(4)(4)(4)

: סעיף 61(א)(4) לחוק העונשין תשלייז – 1977 קובע כדלקמן

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

ייאם קבוע לעבירה עונש מאסר למעלה משלוש שנים – קנס עד 226,000 שקלים חדשיםיי

לפי סעיף 7(ג) לפקודת הסמים המסוכנים העונש המקסימאלי יכול להגיע לסכום שהוא פי 25 מהסכום האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, היינו 5.65 מיליון ₪.

- כמו שברכיב המאסר בפועל בהגדרת העבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית אין "מתחמי כמויות" של סמים לפי סוגיהם (סמים קשים לעומת קלים), כך גם ברכיב הקנס אין הנחיות מהו מתחם הקנס ההולם לפי כמות וסוג הסם שהוחזק. בנסיבות אלה, הנני קובע כי לגבי רכיב הקנס:
- א. מתחם עונש הקנס ההולם לגבי החזקה של סם מסוג הרואין שלא לצריכה עצמית במשקל כולל של 83.8 גרם (המקרה של חסך) הוא קנס כספי שנע בין 10,000 ל-35,000 <u>הוא קנס כספי</u>
- ב. מתחם עונש הקנס ההולם לגבי החזקה של סם מסוג הרואין שלא לצריכה עצמית במשקל כולל של 20 גרם (המקרה של יאסר) הוא $\frac{600}{200} \pm 1000$ המקרה של יאסר) הוא $\frac{20,000}{100}$

האפשרות לחרוג ממתחם העונש ההולם

בא כוח הנאשמים הפנה בטיעוניו לעונש ל- ע״פ 7196/11 מדינת ישראל נ׳ ביזאוי (פורסם באתר בתי המשפט, ניתן ביום 19.6.2012) ואשר בו היה מדובר בנאשם שהורשע בהחזקתם של 119.6 גרם קוקאין וארבעה כדורי MDMA ונגזר עליו על ידי בית המשפט המחוזי עונש של 6 חודשי מאסר בפועל שירוצו בדרך של עבודות שירות. המדינה הגישה ערעור על קולת העונש וערעורה נדחה. בהתחשב בכמות וסוג הסמים שהמערער הורשע בהחזקתם שלא לצריכה עצמית, ברי לכל שמדובר בפסק דין שהינו חריג בנוף הפסיקה שפורטה בהרחבה בפרק הקודם בעבירות דומות. לעניות דעתי, אין בפסק הדין הנ״ל בכדי לשנות את מתחמי העונש ההולם שקבעתי לעיל. יוזכר כי בפסק הדין נאמרו הדברים הבאים :

"אכן, גזר הדין שהוטל על המשיב הוא גזר דין מקל, ומצוי ברף התחתון של הענישה בגין עבירות מסוג זה. חומרת העבירה של

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

אחזקת סם שלא לשימוש עצמי רבה היא, ולא פעם נקבע בפסיקתו של בית משפט זה כי יש להחמיר עם המורשעים בעבירה זו (ראו לדוגמא ע"פ 4484/05 שגב נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 8.8.2006) פסקה 6 וההפניות שם). יחד עם זאת, נוכח נסיבותיו האישיות של המשיב, גילו הצעיר, והעובדה כי משך למעלה משלוש שנים היה מצוי במעצר בית, לא מצאנו כי מדובר בעונש החורג מטווח הענישה במידה המצדיקה את התערבותה של ערכאת הערעור. אנו תקווה כי המשיב ישכיל לתקן את דרכיו, ישתף פעולה עם שירות המבחן ויוציא את עצו ממעגל הפשיעה."

(ההדגשה לא במקור)

מהדברים הנ״ל עולה שמדובר באחד מאותם מקרים חריגים שלבית המשפט שמור שיקול דעת לחרוג מ-״מתחם העונש ההולם״ (בין לקולא ובין לחומרה). הסמכות של בית המשפט לסטות ממתחם העונש ההולם לגבי עבירה מסוימת מעוגן כיום בחוק בסעיף 40(ב) סיפא לתיקון (ואשר כמובן ייכנס לתוקפו החל ביום 10.7.2012). כמו כן, גם לפני התיקון היה לבתי המשפט שיקול דעת רחב בעת גזירת הדין, וזאת לא כל שכן בית המשפט העליון בבואו לקבוע את מדיניות הענישה הראויה בעבירה מסוימת. כמו כן, כפי שהובהר בהרחבה לעיל, גם בדין האנגלי ישנה סמכות לבית המשפט (לרבות בערכאות הנמוכות) לסטות מהנחיות הענישה של ה- Sentencing Council, שכזכור נוסחו בהתאם לעונשים שניתנו בפסקי דין של בתי המשפט לערעורים, אם ראה מקום לעשות כן משיקולים של צדק (ראו סעיף 125 של כהי המשפט לערעורים, אם ראה מקום לעשות כן משיקולים של צדק (ראו סעיף 21 של כהי המשפט לערעורים, אם ראה מקום לעשות צוטט בסעיף 26 לעיל לגזר הדין).

54. במקרה שלפני העונש שיושת על הנאשמים יהיה בתוך מתחם העונש ההולם. לא מצאתי נסיבות חריגות שיצדיקו סטייה ממתחם העונש ההולם, וזאת בין לקולא (מטעמים של שיקום לפי סעיף 740 לתיקון) ובין לחומרה (מטעמים של הגנה על שלום הציבור לפי סעיף 740 לתיקון).

השיקולים בקביעת העונש "המתאים" בתוך מתחם העונש ההולם

בסעיף 40ט לתיקון נקבע שעל בית המשפט להתחשב בהתקיימותן של נסיבות הקשורות הנצירה, ככל שסבר שהן משפיעות על חומרת מעשה העבירה ועל אשמו של הנאשם.

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

מבין הנסיבות שפורטו בסעיף 40ט לתיקון נמנית הנסיבה של חלקו היחסי של כל אחד מהנאשמים בביצוע העבירה, וזאת כאמור בסעיף 40ט(א)(2) לתיקון. הדבר מזכיר את המושג culpability בדין האנגלי שמופיע בהנחיות בעבירות סמים. במקרה שבפני מדובר בשני נאשמים שבעת שכל אחד מהם היה בגיל 17 שנים הוא ביצע עבירות שנוגעות לעולם ההפצה של סמים מסוג הרואין וקוקאין, וזאת עבור אדם בגיר אחר. לגבי חסן אף נקבע בגזר הדין שניתן כנגדו כי נוצל על ידי אחר. אם נשתמש, בדרך ההיקש, בהנחיות בעבירות סמים בדין האנגלי, יוצא כי בעת שכל אחד מהנאשמים שבפני היה בגיל 17 שנים היה לו תפקיד מופחת (lesser role) בהליך הפצת הסם. בחלוף השנים, ולאחר שהגיעו לבגירות ואף עברו את גיל 21 שנים, כל אחד מהם הצליח לטפס בפירמידת הפצת הסם מסוג הרואין, מתפקיד מופחת לתפקיד משמעותי (significant role), שהינו תפקידים השונים – מופחת, אחת לפני התפקיד המוביל (leading role) (לגבי ההגדרה של התפקידים השונים – מופחת, משמעותי ומוביל - ראו סעיף 33 לעיל לגזר הדין).

- .56. כל אחד מהנאשמים הצליח להחזיק בכמות סמים משמעותית על מנת לקדם את האינטרסים הכלכליים האישיים שלו. יוזכר כי על פי עובדות כתב האישום כמות הסם שהוחזקה על ידי כל אחד מהם הוחזקה ביחידת המגורים הרלבנטית לו בתוך הבנין המשותף לשניהם. בעובדות כתב האישום המתוקן שבו הודו הנאשמים נאמר שכל אחד מהם החזיק את הסמים "עבור עצמו".
- כמו כן, בכתב האישום המתוקן נאמר שכמות הסם שהוחזקה על ידי כל אחד מהנאשמים הוחזקה גם יי**עבור אחרים**". בא כוח הנאשמים טען שמדובר יי**בנסיבה מקלה**". ספק בעיני באם אכן ניתן להתייחס לאמירה שמופיעה בכתב האישום המתוקן "ועבור אחרים" כנסיבה מקלה, וזאת ממספר טעמים :
- א. לא הובאה כל ראיה מטעם הנאשמים כיצד הכמות שהחזיק כל אחד מהם מתחלקת בינו לבין האחרים, היינו מה חלקו של כל אחד מהם בכמות הסם הכוללת שהורשע בהחזקתה. סעיף 40י(ג) לתיקון קובע כי בית המשפט יקבע כי התקיימה נסיבה מקילה הקשורה בביצוע העבירה אם היא הוכחה ברמת ההוכחה הנדרשת במשפט אזרחי, היינו לפי מאזן ההסתברויות. בסעיף 40י(ד) לתיקון נקבע כי כתב האישום שבו מורשע נאשם, בין לאחר שמיעת ראיות ובין לפני כן, יכלול את כל העובדות והנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. במקרה שבפני לא הוכח במאזן ההסתברויות (ואף לא פחות מכך) כיצד מתחלקת הכמות שנתפסה בין הנאשמים

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח׳

לבין האחרים שהסמים הוחזקו גם בעבורם. יתר על כן, לא הוכח בפני מה אופייה של ההחזקה של הנאשמים "עבור אחרים" לגבי אותו חלק יחסי מהכמות הכוללת שנתפסה. הווה אומר, האם הנאשמים שימשו כ-"אפסנאים" עבור אחרים (כגון שומר בשכר או שומר חינם) או שמא מדובר במי שרכשו את הסמים בשותפות עם אחרים במובן של "מיזם עסקי משותף" וחלוקת הרווחים בהמשך בהתאם.

ב. השאלה באם העונש הראוי לבלדר סמים שנתפס עם כמות סם שלא לצריכתו העצמית צריך שיהיה שווה או נמוך יותר מעונשו של הבעלים של הסם (היינו זה ששלח את הבלדר או זה שאמור לקבלם ממנו), לא הובררה כל צורכה בפסיקה. כך למשל, טענה זו שלפיה יש להשית על הבלדר עונש נמוך יותר הועלתה באחד מפסקי הדין ובית המשפט העליון נמנע מלדון בה. (ראו : ע"פ 7659/10 הייב נ' מדינת ישראל, פורסם ב-"נבו", ניתן ביום 29.3.2012, פסקאות 8 ו- 11 לפסק הדין) . מכל מקום, המקרה שבפני איננו מקרה של בלדרים או אפסנאים, במובן "הטהור" של המילה, אלא במי שהודו בכתב אישום המתוקן בכך שההחזקה הייתה גם עבור עצמם. שתי כמויות הסמים שיוחסו לנאשמים היו מחולקות לאריזות משנה ומוכנות להפצה.

: הביטוי יי**החזקה**יי הוגדר בסעיף 34כד לחוק העונשין התשלייז – 1977 בהאי לישנא

"החזקה – שליטתו של אדם בדבר המצוי בידו, בידו של אחר או בכל מקום שהוא, בין שהמקום שייך לו ובין אם לאו; ודבר המצוי בידם או בהחזקתם של אחד או כמה מבני חבורה בידיעתם ובהסכמתם של השאר יראו כמצוי בידם ובהחזקתם של כל אחד מהם ושל כולם כאחד".

כמו כן, בסעיף 8 לפקודת הסמים המסוכנים נקבע כדלקמן:

יידרכי החזקה

לעניין אישום בשל החזקת סם מסוכן, אין נפקא מינה אם הסם המסוכן נמצא ברשותו של הנאשם, או ברשות המחזיק אותו מטעמו של הנאשם, או אם הסם של הנאשם נמצא ברשותו של אדם אחר ללא ידיעתו של אותו אחר, או אם הסם נמצא במקום

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

שאינו ברשותו או שאינו נתון לפיקוחו או להשגחתו של שום אדם."

במילים אחרות, כל אחד מהנאשמים אשם בהחזקת מלוא הכמות שמיוחסת לו בכתב האישום, וזאת בין אם החזיק אותה בשותפות עם אחרים ובין אם החזיק אותה בסטטוס של שומר. כמו כן, במקרים שבהם נאשמים טענו שהסמים שנתפסו בחזקתם שייכים לאחרים הדבר לא מנע מבית המשפט מלהרשיעם ולגזור עליהם ענישה משמעותית בהתאם לכמות הכוללת שהוחזקה על ידם (ראו לדוגמא: ע"פ 2410/07 תורכ נ' מדינת ישראל, פורסם ב-"נבו", ניתן ביום 19.10.07, פסקה לפסק הדין של כבוד השופטת ארבל).

- בסעיף 40ט(א)(3) ו- (4) לתיקון נקבע כי מבין הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה שעל בית המשפט לקחתן בחשבון בקביעת מתחם העונש ההולם הוא הנזק שנגרם ושהיה צפוי להיגרם מביצוע העבירה. באנאלוגיה מההנחיות בעבירות סמים בדין האנגלי, הנזק (harm) שנגרם לציבור מהחזקת סם מסוג הרואין במטרה לספקו לאחר נמדד על פי <u>כמות הסם</u> שהוחזק (ראו סעיפים 32 34 לעיל לגזר הדין). במקרה שבפני מדובר בנאשמים שהחזיקו כמות נכבדה של סם מסוג הרואין והנזק לחברה הוא בהתאם.
- נסיבה נוספת שיש לקחתה בחשבון בעת גזירת הדין ואשר רלבנטית לענייננו היא הסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה (סעיף 40ט(א)(5) לתיקון). כל אחד מהנאשמים טוען שאיננו מכור לסמים קשים וגם איננו צרכן סמים. בחלוקה הדיכוטומית שבין צרכן הסמים שמחזיק את הסמים לשימושו העצמי לבין מפיץ הסמים שמחזיק את הסמים לשם עשיית רווחים גדולים ומהירים, הנאשמים ממוקמים בצד של המפיצים ובפסיקה נקבע לא אחת שיש להחמיר בענישתם של מפיצי סמים.
- בעת שמדובר בעבירות של החזקת סם מסוג הרואין שלא לצריכה עצמית, ועוד בכמויות משמעותיות כמו במקרה שבפני, ישנה חשיבות בעת מתן גזירת הדין למתן משקל לשיקולים של הרתעת היחיד והרתעת הרבים מביצוע עבירות מעין אלה. הדברים הנ״ל מתיישבים עם האמור בסעיפים 140 ו- 140 לתיקון, וזאת בכפוף לכך שבית המשפט לא יחרוג ממתחם העונש ההולם.
- 61. בעת גזירת הדין לקחתי בחשבון גם את השיקולים שפורטו בסעיף 40יא לתיקון, ואשר רלבנטיים למקרה דנן :

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

- א. **גילם** הצעיר של הנאשמים. שניהם נולדו בשנת 1989 (סעיף 40יא(1) לתיקון) ;
- ב. **השפעת המאסר על הנאשמים ובני משפחתם**, וזאת במיוחד לאחר פטירת אביהם וכן היותו של חסן האח הבכור וכן אדם נשוי ואב לשתי ילדות (סעיף 40יא(1) ו- (2) לתיקון) ;
- ג. **נסיבות חייהם של שני הנאשמים** כמי שגדלו בסביבה עבריינית והעובדה כי נשרו מבית הספר בגיל צעיר (סעיף 40יא(8) לתיקון) ;
- ד. **עברם הפלילי** של שני הנאשמים כמי שיש לחובת כל אחד מהם הרשעה אחת בעבירות סמים (סעיף 40יא(11) לתיקון).
- 26. בעת גזירת הדין לקחתי בחשבון גם נסיבה נוספת שלא פורטו בסעיפים 400 ו- 400 לתיקון (וזאת כאמור בסעיף 400 לתיקון) : לגבי קביעת עונש המאסר המתאים לגבי יאסר לקחתי בחשבון שתלוי ועומד כנגדו עונש מאסר מותנה משמעותי ואשר בעטיו ניתן לעשות הפחתה מסוימת ברכיב המאסר בפועל שיושת עליו במצטבר לעונש המאסר המותנה שתלוי ועומד כנגדו ויופעל במקרה דנן.

סוף דבר

- 63. הנני משית על הנאשם 1, **חסן זיתון**, את העונשים הבאים:
- א. 36 חודשי מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו מיום 16.12.2010 עד יום 13.3.2012.
- ב. 15 חודשי מאסר על תנאי והתנאי הוא שבמשך שלוש שנים ממועד שחרורו לא יבצע עבירה מסוג פשע לפי פקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש] התשלייג 1973 ;
- ג. 5 חודשי מאסר על תנאי והתנאי הוא שבמשך שלוש שנים ממועד שחרורו לא יבצע עבירה מסוג עוון לפי פקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש] התשל"ג 1973 ;

ת"פ 24143-01-11 מדינת ישראל נ' זיתון (עציר) ואח'

ד. קנס בסך של 9,000 \square , או 60 ימי מאסר תמורתו שיצטבר לעונש המאסר שהוטל עליו לעיל, וזאת במידה והקנס ולא ישולם. הקנס ישולם לא יאוחר מיום 1.1.2013

בעת קביעת גובה הקנס לקחתי בחשבון את העובדה שסך של 10,000 \square חולטו מתוך הפקדה כוללת של 20,000 ש״ח שהופקדו למול שחרור רכב מסוג מזדה מ.ר. 8768360.

- ה. 10 חודשי פסילה בפועל מלהחזיק רישיון נהיגה. הפסילה תחל ביום שחרורו ממאסרו.
- ו. 10 חודשי פסילה על תנאי והתנאי הוא שבמשך שנתיים ממועד שחרורו לא יבצע עבירה מסוג פשע לפי פקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש] התשלייג 1973.

: הנני משית על נאשם 2, **יאסר זיתון**, את העונשים הבאים 64

- א. הנני מפעיל את המאסר המותנה של 18 חודשים שהוטל עליו ב- ת.פ. 263/07 של בית המשפט השלום לנוער ברמלה ביום 11.11.2008 ;
- ב. 14 חודשי מאסר בפועל, כאשר 10 חודשים מהם ירוצו במצטבר לעונש המאסר המותנה שהופעל לעיל וארבעה חודשים ירוצו בחופף.
- סך הכל ירצה הנאשם 28 חודשי מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו מיום 19.8.2010 ועד יום 19.8.2011, ומיום 18.8.2011 ועד יום 19.1.11.2011, וכן מיום 13.11.2011 ועד יום 11.11.2011, וכן מיום 13.11.2011 ועד היום.
- ג. 15 חודשי מאסר על תנאי והתנאי הוא שבמשך שלוש שנים ממועד שחרורו לא יבצע עבירה מסוג פשע לפי פקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש] תשלייג 1973.
- ד. 5 חודשי מאסר על תנאי והתנאי הוא שבמשך שלוש שנים ממועד שחרורו לו יבצע עבירה מסוג עוון לפי פקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש] תשלייג 1973

יתון (עציר) ואח׳ מדינת ישראל נ׳ זיתון (עציר) ואח׳ מ"פ

ה. קנס בסך של 4,000 \square , או 30 ימי מאסר תמורתו שיצטברו לעונש המאסר בפועל שהוטל עליו, וואת במידה והקנס לא ישולם. הקנס ישולם לא יאוחר מיום 1.1.2013

בעת קביעת גובה הקנס לקחתי בחשבון את העובדה שסך של 10,000 \square חולטו מתוך הפקדה כוללת של 20,000 שייח שהופקדו למול שחרור רכב מסוג מזדה מ.ר. 8768360.

- ו. 6 חודשי פסילה בפועל מלהחזיק רישיון נהיגה. הפסילה תחל ביום שחרורו ממאסרו.
- ז. 6 חודשי פסילה על תנאי והתנאי הוא שבמשך שנתיים ממועד שחרורו לא יבצע עבירה מסוג פשע לפי פקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש] תשל"ג 1973.

זכות ערעור תוך 45 ימים.

ניתן היום, יייט תמוז תשעייב, 09 יולי 2012, במעמד הצדדים.

הישאם אבו שחאדה ,שופט